

GROENLINKS GAAT VERDER

VERKIEZINGSPROGRAMMA
2018-2022

GROENLINKS

GRONINGEN

INHOUD

GroenLinks gaat verder		3
GroenLinks gaat verder...	met schone energie	3
GroenLinks gaat verder...	met aantrekkelijke straten en buurten	3
GroenLinks gaat verder...	met kansen voor iedereen	4
GroenLinks gaat verder...	met democratische vernieuwing	4
GroenLinks kijkt verder...	dan de komende vier jaar	4
Groen		5
Energie en aardbevingen		5
Groene leefomgeving		6
Schone mobiliteit		8
Groene economie		10
Dierenwelzijn		11
Sociaal		12
Werkgelegenheid en economie		12
Sociale zekerheid		13
Wonen		14
Zorg		15
Jongeren		17
Onderwijs		18
Sport		19
Vrij		21
Gemeente en haar inwoners		21
Diversiteit		22
Kunst en cultuur		23
Openbare orde en veiligheid		24
Internationaal gemeentelijk beleid		25

GroenLinks gaat verder

Wie Groningen, Haren, Ten Boer, Hoogkerk, Glimmen, Ten Post, Thesinge en al die andere mooie plaatsen in onze gemeente kent, weet waarom zoveel mensen hier met plezier wonen. Ze waarderen bijvoorbeeld de combinatie van een grote, bruisende stad in een prachtige, groene omgeving. De ontspannen sfeer. De vele mogelijkheden om uit te gaan, te sporten, cultuur te snuiven. De kansen om te werken, te leren en te ondernemen. De aantrekkelijke binnenstad. Het weidse uitzicht. Noem maar op.

Hoe houden we de groeiende gemeente gezond en groen terwijl het klimaat verandert? Hoe geven we kansen op werk en onderwijs aan iedereen in de gemeente, jong en oud, arm en rijk? Dat kan alleen als mensen en organisaties samen daaraan werken. En als we keuzes maken: voor groene groei, waarvan al onze inwoners profiteren.

GroenLinks laat in heel Nederland al jaren zien wat dat kan opleveren. De alternatieven worden overal zichtbaar: voor aardgas, voor auto's in onze steden en voor het drijfzand van schulden en armoede. Wat onmogelijk leek, wordt mogelijk door samenwerking, leiderschap en durf. Boven alles blijft GroenLinks investeren in mensen. De steeds grotere kloof tussen mensen die profiteren van de groei en mensen die niet mee kunnen komen, is voor GroenLinks onacceptabel.

GroenLinks staat voor een gemeente Groningen waar iedereen zich kan ontwikkelen en zichzelf kan zijn. Waar de plek waar je geboren bent, de opleiding van je ouders of je culturele achtergrond niet bepalen wat je kansen zijn op school, op de arbeidsmarkt of in de samenleving. Waar jongeren ongeacht hun achtergrond een stageplek kunnen vinden. Waar iedereen de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft en waar niemand bang is om hulp te vragen. Waar mensen met een beperking zo min mogelijk drempels ervaren om mee te doen. Waar het voor mensen met een laag inkomen niet steeds moeilijker wordt om de eindjes aan elkaar te knopen. Waar contact en vertrouwen sterker zijn dan wantrouwen, onbegrip en onbehagen.

GroenLinks gaat verder... met schone energie

De gevolgen van de aardgaswinning treffen direct bewoners van onze gemeente. Door aardbevingsschade aan woningen en daarbij komende onzekerheid. En de gevolgen strekken nog verder: ons gebruik van aardgas draagt bij aan de klimaatverandering. Op gemeentelijk niveau kunnen we gelukkig heel veel doen om over te stappen naar schone energie. GroenLinks wil de gemeente in 2035 aardgasloos en CO₂-neutraal maken.

Warmtenetten, zon, wind, slimme elektriciteitsnetwerken: het is allemaal nodig. Het is haalbaar, als het prioriteit krijgt. Daarbij is de inzet van bewoners, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties cruciaal. Het is belangrijk dat de rekening van de overgang naar schone energie niet wordt neergelegd bij burgers met lage inkomens. Iedereen kan meedoen bij en profiteren van de energietransitie.

GroenLinks gaat verder... met aantrekkelijke straten en buurten

Groningen groeit. Dat is mooi, GroenLinks wil dat die groei bijdraagt aan de aantrekkingskracht van de gemeente en de gezondheid van onze inwoners. Een versteende gemeente is niet aantrekkelijk en niet gezond. Hij is zelfs onveilig als gevolg van de klimaatverandering met meer hitte en stortregens. Behoud van de groene buitengebieden en toevoeging van groen aan stedelijk gebied is dan ook hard nodig. Wijkvernieuwingen kunnen heel goed worden aangegrepen om de leefomgeving groener en gezonder te maken.

GroenLinks wil de straten schoon en gezond houden. Het moet voor fietsers en voetgangers veilig en prettig zijn in de stad, het dorp en het buitengebied. In straten en buurten is ruimte nodig voor jong en oud om te spelen, elkaar te ontmoeten, te sporten en te genieten van verkoeling of spel in het groen. GroenLinks kiest er daarom voor om meer ruimte te maken voor openbaar vervoer, fietser en voetganger.

GroenLinks gaat verder... met kansen voor iedereen

Er is moeilijk een betere plek te bedenken om je te ontwikkelen dan Groningen. Voor kinderen, studenten, startende ondernemers zijn er talloze mogelijkheden in onze gemeente. Kennis van het hoogste niveau, innovatieve bedrijven en een prachtig woonklimaat zijn een gouden combinatie. Hierin blijft GroenLinks investeren.

Helaas bestaan er grote verschillen in onze gemeente, bijvoorbeeld in gezondheid en inkomen. Tussen wijken, tussen hoger en lager opgeleiden, tussen mensen met en zonder betaald werk. Maar al te vaak komen mensen in een neerwaartse spiraal terecht van armoede, schulden en zorgproblemen. Complexe en strenge regels van overheden en organisaties maken de situatie van mensen maar al te vaak eerder erger dan beter.

Persoonlijke aandacht, maatwerkoplossingen en een onafhankelijke benadering door de gemeente helpen om mensen weer perspectief te bieden. Voor henzelf en voor hun kinderen. De sociale vernieuwingen in de bijstand en schuldenaanpak in Groningen in de afgelopen jaren zijn een mooi begin en vragen om meer, veel meer.

GroenLinks gaat verder... met democratische vernieuwing

De nieuwe gemeente Groningen bestaat uit meer dan alleen de stad Groningen en de dorpen Haren en Ten Boer. De gemeente omvat ruim dertig kernen. De kleine schaal van de kernen en dorpen buiten de stad Groningen heeft grote voordelen. Mensen kennen elkaar. Zonder ingewikkelde bureaucratie kunnen zij vaak problemen oplossen en hun omgeving verbeteren. Waar dat lukt moet dat vooral zo blijven. Het is ook een inspiratie voor de hele gemeente.

Samen werken aan de toekomst van een dorp, buurt of wijk vraagt inzet van bewoners en de wil om onderlinge meningsverschillen op te lossen. De gemeente kan bewoners met raad en daad terzijde staan. Daarbij zorgt de gemeente dat het belang van mensen in de gemeente, nu en in de toekomst, telt.

GroenLinks kijkt verder... dan de komende vier jaar

Wij bouwen nu aan de duurzame en sociale gemeente van de toekomst. Aan een schone gemeente voor jong en oud, een gemeente voor iedereen ongeacht afkomst, huidskleur, geaardheid of geslacht, een gemeente waar je ook mee kunt doen als je minder verdient of geen werk hebt. En aan een gemeente die zich verantwoordelijk voelt voor komende generaties en die daarom kiest voor duurzame oplossingen. Kortom: de gezonde, aantrekkelijke gemeente waar we zelf willen wonen en die we aan onze kinderen, neefjes en nichtjes of buurkinderen willen doorgeven.

GroenLinks heeft grote ambities voor de gemeente. Wij willen dat er in Groningen voor iedereen plaats blijft om te wonen, te werken en te leven. Wij willen gezonde lucht, eerlijk delen en een duurzame toekomst. Om deze ambities in een groeiende gemeente waar te maken, moeten we keuzes maken. Dat kunnen we niet alleen. Wij nodigen daarom iedereen uit om mee te praten, mee te doen en mee te beslissen. Zodat we samen kunnen bouwen aan een gezonde, eerlijke gemeente van de toekomst.

Groen

Energie en aardbevingen

Veiligheid is een mensenrecht. In Groningen wordt dit recht momenteel ondermijnd door de aardbevingen als gevolg van de gaswinning. Wij vinden dat Groningers net zo veilig moeten kunnen wonen als andere Nederlanders. Zolang het gevaar van aardbevingen niet aantoonbaar is geweest, moet op alle overheidsniveaus maximaal worden ingezet op het tegengaan van de individuele en collectieve negatieve gevolgen van de aardbevingen. Daarnaast moet de aardgaswinning in onze provincie zo snel mogelijk naar nul. Daarom moet het gebruik van gas zo snel mogelijk naar nul. Groningen wordt wat ons betreft de eerste Nederlandse gemeente die van het aardgas af gaat. GroenLinks zet hierbij sterk in op duurzame energieopwekking. Wij doen dit vanwege de regionale aardbevingsproblematiek en vanwege het mondiale klimaatprobleem; de opwarmende aarde. Onze partij houdt vast aan het uitgangspunt dat de gemeente in 2035 energieneutraal is. Wij willen zo snel mogelijk een maximale inzet van duurzame energiebronnen, zoals zon, wind, aardwarmte, restwarmte en biomassa uit reststromen.

Energie die je niet verspilt, hoef je niet op te wekken. Energiebesparing is daarom erg belangrijk. Wij doen een aantal voorstellen om de woningen en andere gebouwen in onze gemeente snel energiezuinig te maken. Het produceren van goederen kost energie. Hergebruik en het zuinig omgaan met afval zijn daarom vormen van energiebesparing. GroenLinks bepleit een zorgvuldig afvalbeleid, gericht op het verminderen van de afvalstroom en een zo goed mogelijk hergebruik van het uiteindelijk toch nog afgedankte materiaal.

1. Nieuwbouw in onze gemeente krijgt geen aansluiting op het gasnetwerk en is energieneutraal. De gemeente brengt, samen met de netbeheerder, woningeigenaren, bewoners en woningcorporaties in kaart welke gasnetten aan vervanging toe zijn en welke woningen als eerste aardgasvrij kunnen worden. Daardoor komt de bestaande bouw los van het gas. Daarnaast wil GroenLinks dat de gemeente actief gaat handhaven op de landelijke duurzaamheidsnorm voor nieuwbouw, de zogeheten energieprestatiecoëfficiënt.

2. Op alle geschikte daken komen zonnepanelen. Daarnaast ontwikkelen we een aantal grote zonneparken zoals in Meerstad Noord. Wij zien in onze gemeente ruimte voor een aantal grote, krachtige windmolens, op plekken waar dit slechts marginale hinder oplevert, zoals op industrieterreinen. Elke vorm van grootschalige of collectieve duurzame energieopwekking moet plaatsvinden in goed overleg met de omwonenden; de opbrengst van duurzame energieopwekking komt mede ten goede aan de omwonenden.

3. Nieuwe schoolgebouwen moeten energieneutraal zijn en bestaande scholen worden verduurzaamd. Extra aandacht gaat hierbij uit naar het binnenklimaat van de schoolgebouwen, om ervoor te zorgen dat er in alle weersomstandigheden goed onderwijs kan worden gegeven. De gemeente stimuleert tevens het verduurzamen van sportcomplexen en helpt sportverenigingen om met energiebesparende maatregelen kosten te besparen.

4. GroenLinks pleit bij het Rijk voor gebouwgebonden financiering, waarbij duurzaamheidsleningen kunnen worden verstrekt aan een gebouw die vervolgens door (opeenvolgende) eigenaren worden terugbetaald. In Groningen start zo snel mogelijk een pilot.

5. De gemeente begint een revolverend duurzaamheidsfonds voor particulieren en bedrijven. Uit dit fonds schiet de gemeente energiebesparende en -genererende maatregelen voor, waarna het fonds zich weer vult met de bereikte besparingen op de energierekening. Particuliere verhuur krijgt daarbij hoge prioriteit.

6. GroenLinks wil dat de gemeente harde, bindende afspraken met de woningcorporaties maakt over het verduurzamen van hun sociale huurwoningen, gericht op een energieneutrale gemeente in 2035. Bij de uitvoering van de verduurzaming krijgen de slechtst geïsoleerde woningen, zowel bij de particuliere woningen als bij de sociale woningen, voorrang.

7. GroenLinks pleit voor een gedifferentieerd tarief op de afvalstoffenheffing (Diftar), waarbij iemand die weinig restafval produceert, minder betaalt. Dit stimuleert een bewuste stijl van consumeren en het gescheiden aanleveren van afval. We treffen hierbij maatregelen om zwerfafval tegen te gaan en maatwerk te bieden aan mensen die onevenredig zwaar belast worden door de gevolgen van de invoering van diftar. In 2025 bedraagt de hoeveelheid te verbranden afval nog gemiddeld maximaal 100 kg/inw.

8. Zolang het aardbevingsgevaar niet aantoonbaar is geweken, wordt doorgegaan met de versterking van de woningen en andere gebouwen in Groningen. Sowieso moeten alle scholen in het bevingsgebied zo snel mogelijk aardbevingsbestendig zijn.

9. De versterkingsoperatie gaat een ingewikkeld en ingrijpend proces worden, waarbij uiteenlopende wensen en belangen van de inwoners van het gebied spelen. Daarom vinden wij dat de versterking onderdeel moet zijn van een brede aanpak van dorps- en wijkvernieuwing, waarbij de inwoners een grote stem hebben in de aanpak van hun eigen huis en omgeving.

10. Het behoud van het erfgoed in het aardbevingsgebied moet een hoge prioriteit krijgen, maar hierbij moet met de belangen van individuele bewoners rekening worden gehouden.

11. De versterking van Groningen moet in publieke handen zijn, waarbij de lokale overheden een hoofdrol spelen, zonder dat de rijksoverheid haar verantwoordelijkheid afschuift. De directe schadeafhandeling en de ondersteuning van inwoners die te maken hebben met complexe situaties van schade, herstel en versterking dienen volledig in publieke handen te zijn.

12. De nieuwe gemeente Groningen, met haar relatief omvangrijke populatie en dichte netwerk van kennisinstituten, zet waar mogelijk haar kennis en ervaring op het gebied van gaswinning, aardbevingen en de gevolgen daarvan in voor de hele aardbevingsregio. Daarnaast zal de gemeente haar politieke gewicht in de schaal blijven leggen voor de gehele aardbevingsregio.

Groene leefomgeving

GroenLinks maakt zich sterk voor het behoud en de verdere versterking van het groen en de natuur in de gemeente. We doen dit omdat een groene leefomgeving een aangename leefomgeving is. Bovendien dwingt de mondiale opwarming ons tot een zorgvuldig groen- en natuurbeleid. Onze beoogde middelen zijn onder meer een nieuw gemeentelijk ecologisch structuurplan, een stadsplanning volgens het concept van de compacte stad en een plattelandsbeleid gericht op de versterking van de biologische landbouw. Wij vinden dat de vergroening van buurten, straten en dorpen altijd in overleg en samenwerking met de lokale bewoners moet plaatsvinden.

1. GroenLinks wil meer bomen en groen, ruimte voor water en groene daken om op praktische wijze de effecten van klimaatverandering tegen te gaan. Bestaand groen en gezonde bomen zijn waardevol en kappen we alleen als daar goede redenen voor zijn en wanneer deze volledig gecompenseerd worden.

2. GroenLinks wil de leefbaarheid van het platteland verhogen door er geen intensieve veehouderij van varkens en kippen en geen megastallen toe te staan. In plaats daarvan maken wij ons sterk voor vormen van biologische, natuurinclusieve en diervriendelijke landbouw. Daarom pleiten wij voor actieve gemeentelijke ondersteuning van de boeren die hun bedrijfsvoering willen vergroenen.
3. GroenLinks wil dat bij het beheer van alle waterwegen, weidepercelen, bermen, houtwallen, parken en plantsoenen het behoud en de ontwikkeling van de biodiversiteit voorop staat. We leggen daarom in onze gemeente op cruciale plekken faunapassages en natuur-corridors aan.
4. We maken de oude loop van de rivier de Hunze in de stad Groningen weer zichtbaar en richten deze in als groene verbindingszone.
5. GroenLinks maakt zich sterk voor natuur en waardevol landschap, zoals het houtwallenlandschap bij Haren en de omgeving van het Zuidlaardermeer. We investeren in noodzakelijk onderhoud en versterken ecologische waarden. Nieuwe bebouwing in het gebied tussen de stad en Haren en tussen de stad en Garmerwolde sluiten we uit.
6. Nieuwe horeca en andere vormen van intensieve recreatie aan de Oostzijde van het Paterswoldsemeer en in het Zuidlaardermeergebied worden niet toegestaan. De natuurwaarden van deze gebieden worden verder ontwikkeld.
7. De komende jaren zullen we flink moeten bouwen, zodat er voor iedereen voldoende woonruimte is. Om het groen in onze gemeente daarbij zoveel mogelijk te behouden, bepleit GroenLinks het concept van de compacte stad. We kiezen voor verdichting en hoogbouw in de stad, om zo het omliggende landelijke gebied te ontzien. Bij hoogbouw zorgen we voor een aantrekkelijke, groene omgeving waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten.
8. GroenLinks beoogt een hechte band tussen boeren, burgers, ondernemers en instellingen in onze gemeente. Dit kan worden bereikt door onder meer het regelmatig houden van markten voor streekproducten, het opzetten van product- en gebiedscoöperaties, het betrekken van niet-agrariërs bij het landschapsonderhoud door boeren, het organiseren van bezoeken aan boerderijen door bijvoorbeeld schoolkinderen en het afnemen van maaltijden uit de regio door instellingen. Boeren krijgen - als belangrijke beheerders van het landschap - een rol bij het onderhoud van het gemeentelijke ecologische gebied.
9. GroenLinks wil dat de openbare ruimte wordt gekenmerkt door groen en natuur en uitnodigt tot wandelen, fietsen, buiten spelen en sociaal samenzijn. We dagen de inwoners van Groningen uit om in hun buurt, dorp of straat te werken aan de versterking van de natuurwaarden en geven hen daartoe de middelen. GroenLinks wil de bewoners van elke wijk en ieder dorp de mogelijkheid geven een voedselbos of pluktuin op te zetten.
10. GroenLinks wil dat alle schoolgebouwen in Groningen passen bij de eisen van deze tijd: schoon, veilig, gezond en duurzaam. De gemeente stimuleert ouders, kinderen, leerkrachten en buurtbewoners om schoolpleinen te vergroenen en samen te onderhouden. Buiten schooltijden moeten deze groene pleinen zoveel mogelijk worden opengesteld voor algemeen gebruik.

11. Door de klimaatverandering kunnen we in toenemende mate plotselinge, grote hoeveelheden neerslag verwachten. Dat vraagt om een andere omgang met het hemelwater. Kort gezegd moeten we het water meer ruimte geven. We zorgen daarom voor minder verharding in de openbare ruimte, of anderszins voor waterdoorlatende bestrating. We steunen initiatieven die particulieren helpen hun erven en tuinen van bestrating te ontdoen en te vergroenen, zoals bijvoorbeeld Operatie Steenbreek. Daarnaast vergroenen we de daken van Groningen, omdat beplante daken een deel van het regenwater vasthouden.

12. Waar mogelijk koppelen we de afvoer van het hemelwater los van de gangbare riolering. Door het hemelwater apart te houden van het afvalwater, kan het veilig worden afgevoerd naar bijvoorbeeld vijvers, kanalen, zogeheten waterpleinen, of plekken waar het wordt vastgehouden in de bodem.

13. Een goede luchtkwaliteit draagt bij aan de gezondheid en het woongenot van de inwoners van onze gemeente. GroenLinks vindt dat de lucht in Groningen schoner moet. Daarom willen we dat in de nieuwe gemeentelijke Omgevingswet de strengere WHO-normen gaan gelden in plaats van de minder strenge landelijke normen.

14. We willen de overlast en luchtvervuiling door open haarden en houtkachels tegengaan, door binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft scherpere normen te stellen en deze consequent te handhaven. Daarnaast dringen we aan op betere landelijke regelgeving op dit punt.

15. De gemeente zet in op het realiseren van meer drinkwaterpunten om het hergebruik van drinkflessen te bevorderen.

Schone mobiliteit

GroenLinks kiest voor een prettige en veilige leefomgeving, met veel groen en een goede luchtkwaliteit. We behouden en verbeteren onze mobiliteit door het stimuleren van schone vervoersmiddelen en het toepassen van slim beleid. Zo zorgen we ervoor dat de gemeente een goed bereikbare en tevens schone, gezonde en aangename plek blijft om in te wonen en te werken. Fietsen is niet alleen de meest duurzame vorm van vervoer, het is ook de meest gezonde. In een gemeente waar de afstanden naar werk en school relatief kort zijn, is er daarom alle reden tot het stimuleren van het fietsverkeer.

1. GroenLinks wil dat er extra aandacht komt voor veilige en snelle fietsroutes, om te stimuleren dat zoveel mogelijk mensen lopend of per fiets naar school, studie en werk gaan. Wanneer de afstand voor fietsen te groot is moet het openbaar vervoer een goed alternatief zijn.

2. We stimuleren het fietsen door fors te investeren in de uitbreiding en het onderhoud van de fietsinfrastructuur. We leggen extra fietssnelwegen in onze gemeente aan. Hierbij zorgen we ervoor dat zowel de bebouwde stadskern als de rondom gelegen dorpen en wijken nog beter op het fietsnetwerk aansluiten. Voor de problemen op de fietsroute naar Zernike zorgen we voor een permanente oplossing, bijvoorbeeld een fietstunnel.

3. We stimuleren het gebruik van E-bikes en speed pedelecs omdat deze een comfortabel, schoon en snel alternatief zijn voor auto's en bromfietsen.

4. Er moet in onze gemeente voldoende plaats zijn om de grote aantallen fietsen goed te kunnen parkeren. Daarom breiden we de mogelijkheden hiervoor uit. Je kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan meer inpandige stallingen op de begane grond, of aan het opheffen van bestaande parkeerplekken voor auto's, ten behoeve van extra fietsstallingen.

5. Door in Park & Ride (P+R) en Park & Bike (P+B) locaties te investeren, kunnen auto's zoveel mogelijk aan de rand van de stad worden achtergelaten. Daar kan je snel overstappen op efficiënt openbaar vervoer of de fiets. We zorgen voor voldoende plek voor zowel je eigen als de deelfiets.

6. Om het openbaar vervoer als alternatief voor de auto zo aantrekkelijk mogelijk te maken, willen we daarin flink investeren. We willen een tramverbinding die de stad in zijn geheel goed bereikbaar houdt met het OV. Het hoofdstation dient met een reguliere tramverbinding verbonden te zijn met bijvoorbeeld Zernike en P+R terreinen. De Zernike Campus en mbo-instellingen moeten optimaal bereikbaar zijn met het ov. Een snelle spoorverbinding naar Leeuwarden en hogesnelheidslijnen naar de Randstad en naar Bremen, Hamburg en Berlijn krijgen hoge prioriteit.

7. GroenLinks wil niet dat de gemeente vervuilende vormen van vervoer stimuleert. Daarom leveren we geen enkele financiële bijdrage aan vliegveld Eelde. De gemeente verkoopt haar aandelen zo spoedig mogelijk en schrappt waar mogelijk toegezegde bijdragen. Zolang zij aandeelhouder is, zal de gemeente zich inspannen voor een lokaal in te voeren vliegtax om luchtvervuiling en geluidsoverlast voor omwonenden terug te dringen.

8. De luchtkwaliteit en leefbaarheid van onze woonomgeving zijn erbij gebaat dat het autoverkeer zoveel mogelijk buiten de wijken en dorpen plaatsvindt. GroenLinks pleit daarom voor uitbreiding van het verkeerscirculatieplan: het autoverkeer tussen de wijken moet zoveel mogelijk via de ringweg plaatsvinden. Door de stad in sectoren te verdelen, ontstaat ruimte voor fietsers en voetgangers. Zonder een door de raad aanvaard plan dat het aantal autobewegingen substantieel terugbrengt verzet GroenLinks zich tegen het Oosterhamriktracé. Daarnaast komen er ecologische verbindingen, die de natuur en het woongenot ten goede komen.

9. Om de straten waar onze kinderen spelen en openbare plekken waar we samenkomen veilig en leefbaar te houden, richten we deze in als autoluwe zones. De schaarse openbare ruimte in de stad en dorpskernen moet zo min mogelijk gebruikt worden voor (het parkeren van) auto's. GroenLinks ziet betaald parkeren als een effectieve manier om de parkeerdruk te reguleren. Daarnaast ondersteunen we initiatieven ten behoeve van schone deelauto's en het plaatsen van elektrische laadpalen.

10. Voor GroenLinks is de luchtkwaliteit in onze gemeente een belangrijk aandachtspunt. We pleiten voor een milieuzone binnen de ring en kijken hierbij naar de meest ambitieuze plannen in andere steden. Daarnaast kiezen we ervoor om vervuilende bromfietsen en scooters zo snel mogelijk uit de binnenstad en van de fietspaden te weren en e-bikes en speed pedelecs als alternatieven te stimuleren.

11. Om de leefbaarheid en luchtkwaliteit te verbeteren moet de Groninger binnenstad nog meer het domein worden van de voetganger en de fietser, en minder van de auto. Ons uitgangspunt is een autovrije binnenstad, waarbij geparkeerde auto's van de straat naar parkeergarages worden verplaatst.

12. Openbare verlichting maken we zo efficiënt mogelijk, door slimme en dimbare Ledverlichting toe te passen langs wegen en fietspaden. Waar dit mogelijk is en het niet ten koste gaat van de veiligheid dimmen we de openbare verlichting, om zo lichtvervuiling tegen te gaan. In het buitengebied koesteren we waar mogelijk de nachtelijke duisternis.

13. Het gehele gemeentelijke wagenpark (vuilniswagens, milieubeheer, auto's B&W, veegwagens, etc.) gaat over op duurzaam rijden.

Groene economie

We spitsen het economisch beleid toe op duurzaamheid, innovatie en sociale werkgelegenheid. De grote hoeveelheid kennis en kunde die Groningen met haar onderwijsinstellingen en gemiddeld jonge bevolking in huis heeft, is de beste motor voor toekomstige economische groei en duurzame werkgelegenheid.

In een innovatieve, groene economie passen bedrijven die energiezuinig en maatschappelijk betrokken zijn. Daarom stimuleren we de bedrijven en ondernemers die goed presteren op de vlakken van duurzaamheid, sociaal beleid, innovatie en lokale betrokkenheid. Door in hen te blijven investeren brengen we een mooie wisselwerking teweeg tussen verduurzaming, sociale vooruitgang, economische groei en werkgelegenheid.

1. GroenLinks wil dat de gemeente, samen met brancheorganisaties, actief werk maakt van het aantrekken van groene, innovatieve en sociale ondernemingen. De gemeente opent voor dergelijke bedrijven en ondernemers een speciaal loket, waar ze een voorkeursbehandeling krijgen.
2. De gemeente Groningen ondersteunt de circulaire economie actief. Hierbij valt te denken aan kringloopwinkels, ondernemers die zich toeleggen op de reparatie van producten, of aan bedrijven en instellingen die zorgen voor een gemeenschappelijk gebruik van bepaalde producten, zoals verhuurders van fietsen en gereedschap.
3. GroenLinks wil dat reststromen uit de agrarische sector en uit het gemeentelijke groen regionaal worden bewerkt tot compost, houtpallets, biobrandstof en biologische kringloopproducten.
4. Winkeliers en horecagelegenheden worden verplicht hun deuren in de winter te sluiten, terraskachels worden verboden.
5. GroenLinks wil dat bedrijven besparingsmaatregelen doorvoeren die een terugverdientijd van minder dan vijf jaar kennen. Via de omgevingswet en de milieuwet borgen we duurzame maatregelen van bedrijven.
6. Bedrijvigheid maakt de Groninger binnenstad levendig. Om de distributie van goederen blijvend duurzaam te maken stimuleren we de ondernemers uit de binnenstad hun goederen zoveel mogelijk gezamenlijk, in kleinere vrachtwagens, of met cargobikes te vervoeren. Dit levert minder uitstoot op, en is voor ondernemers ook nog eens financieel aantrekkelijk.
7. De gemeente verduurzaamt bedrijventerreinen door de vergunningseisen te richten op zaken zoals de profilering in de circulaire economie, zoveel mogelijk energieneutraal bouwen en werken, de aanwezigheid van zonnepanelen op daken en het gebruik van groene energie, en door te letten op de bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Bedrijventerreinen gaan een belangrijke bijdrage leveren aan het sluiten van de kringlopen van energie en grondstoffen.

Dierenwelzijn

Wij hebben oog voor alle dieren in onze gemeente, of het nu gaat om onze huisdieren, dieren in het wild, of om de dieren die ten behoeve van de menselijke consumptie worden gehouden en verhandeld. GroenLinks sluit groene gebieden zoveel mogelijk op elkaar aan tot een samenhangend netwerk van hoge ecologische kwaliteit en bevordert een omgeving die prettig leven mogelijk maakt, voor zowel mensen als dieren.

1. GroenLinks pleit ervoor om ruimte voor dieren op te nemen bij het verstrekken van bouwvergunningen. Wij willen dat ruimte voor dieren, zoals ingebouwde nestkastjes of verblijfplaatsen voor vleermuizen, een vast onderdeel wordt van besprekingen met vastgoedontwikkelaars en woningbouwcorporaties.
2. GroenLinks wil dat groene gebieden in de nieuwe gemeente en daarbuiten zoveel mogelijk op elkaar aangesloten worden tot een samenhangend netwerk van hoge ecologische kwaliteit, om dieren in de natuur de ruimte te geven. Hiervoor is samenwerking met de regio nodig.
3. Wij willen de ondersteuning vanuit de gemeente voor de aanleg van geveltuintjes en groene daken nog verder uitbreiden. Wij moedigen burgerinitiatieven voor de beplanting van openbare stukken groen met bloemenmengsels, kruiden en andere planten aan. Vergroening van de openbare ruimte heeft een gunstige invloed op de leefbaarheid en is noodzakelijk om de negatieve gevolgen van bebouwing voor de insectenpopulatie (zoals bijen) en andere diersoorten tegen te gaan.
4. Wij willen dat de gemeente aandacht heeft voor het behoud van bijen en andere insecten. Daarom past de gemeente ecologisch bermbeheer toe en gaat de gemeente het gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen.
5. GroenLinks maakt zich sterk voor biologische, natuurinclusieve en diervriendelijke landbouw en wil geen intensieve veehouderij van koeien, varkens, en kippen in onze gemeente. In plaats daarvan stimuleren we kleinschalige biologische veeteelt.
6. GroenLinks wil, op basis van het beoogde gemeentelijke ecologische structuurplan, de omvangrijke weidegebieden van de nieuwe gemeente weer geschikt maken voor bedreigde weidevogels zoals Kievit, grutto en scholekster. Daarnaast stimuleren we de agrariërs in onze gemeente tot vormen van landbouw die de weidevogels ten goede komen.
7. GroenLinks bepleit een verbod op de verkoop van nog levende dieren voor menselijke consumptie in de winkels, en op de markten in onze gemeente. Het gaat hierbij onder meer om nog levende kreeften, krabben en palingen.
8. Honden moeten voldoende ruimte krijgen om te spelen en te rennen. Tegelijkertijd moet voorkomen worden dat kinderen, huisdieren, wilde dieren of vee gevaar lopen door honden. Wij willen dat de gemeente, in samenwerking met en in navolging van enkele andere steden, beleid ontwikkelt om mens en dier te beschermen voor gevaarlijke (vecht)honden.
9. Het verminderen van de consumptie van dierlijke producten bevordert niet alleen het dierenwelzijn, het heeft een groot effect op het tegengaan van klimaatverandering. GroenLinks wil dat de gemeente een duurzaam en gezond dieet bevordert met meer plantaardige en minder dierlijke producten.

Sociaal

Werkgelegenheid en economie

Voldoende werkgelegenheid is cruciaal voor de ontwikkeling van onze gemeente en haar inwoners. Om bedrijvigheid naar de stad te trekken creëren we goede faciliteiten voor sociale en innovatieve ondernemers en bedrijven. We stimuleren her- of bijscholing ten behoeve van kansrijke sectoren en zorgen tevens voor voldoende werkervaringsplekken, stageplaatsen en beschermde werkplekken.

1. De gemeente ondersteunt zzp-ers en startups actief met faciliterend beleid. Zij zorgt voor broedplaatsen voor startende ondernemers, die zich verbinden onder de vlag van *Founded in Groningen*. Door hiervoor leegstaande panden te gebruiken dragen we gelijk bij aan een leefbare omgeving.
2. Wanneer nieuwe bedrijven en grote ketens zich vestigen in Groningen zal de gemeente met hen in gesprek gaan over het creëren van volwaardige en duurzame banen.
3. Speciale aandacht gaat uit naar de positie van jongeren, vluchtelingen en ouderen op de arbeidsmarkt. Zij mogen rekenen op extra gemeentelijke inzet om hun kansen op betaalde arbeid te vergroten.
4. GroenLinks wil dat er intensiever wordt ingezet op de om- en bijscholing van werkzoekenden voor kansrijke sectoren en beroepen, zoals de techniek, bouw, ICT, de sector zorg & welzijn en nieuwe banen door de energietransitie. Samen met onderwijsinstellingen geeft de gemeente nog meer prioriteit aan het zoeken naar scholings- en bijscholingsmogelijkheden. Bijstandsgerechtigden die zich willen laten om- of bijscholen krijgen de mogelijkheid om, met behoud van uitkering, tijdelijk niet voor de arbeidsmarkt beschikbaar te zijn.
5. Voor een goede start op de arbeidsmarkt is het belangrijk dat jongeren na het voltooien van hun opleiding snel een baan vinden. Daarom wil GroenLinks dat de gemeente, indien nodig, snel het contact tussen de werkzoekende jongere en de werkgevers legt. Als betaald werk op zich laat wachten willen wij dat het jongeren makkelijk gemaakt wordt om bij een bedrijf of organisatie maatschappelijke ervaring op te doen, in de vorm van vrijwilligerswerk of een stage. Zij of hij verdient daarbij goede begeleiding.
6. Wij willen dat Groningen de bruisende, jonge en internationale stad blijft die ze nu is. We maken het daarom aantrekkelijker voor studenten om na hun afstuderen in Groningen te blijven wonen. We zetten in op duurzame werkgelegenheid. Daarnaast werft de gemeente actief stagiairs van universiteiten en hogescholen, om beleid en onderzoek direct met elkaar te verbinden.
7. Bij de zogeheten werkervarings- en reïntegratieprojecten hanteert de gemeente een zorgvuldige verdringingstoets om te voorkomen dat regulier werk wordt verdrongen.
8. De gemeente Groningen is modelwerkgever voor bedrijven binnen de gemeente. Daarom zorgt ze voor een divers samengesteld personeelsbestand dat de Groningse samenleving weerspiegelt op het gebied van leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en culturele achtergrond. De gemeente biedt haar werknemers goede ontwikkelingsmogelijkheden en dringt de inzet van tijdelijke contracten en externe inhuur verder terug.

9. GroenLinks wil dat de gemeente als werkgever veel stages, leerwerkplekken en banen voor jongeren, bijstandsgerechtigden en Groningers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aanbiedt. Samen met het bedrijfsleven zetten we de aanval in op jeugdwerkloosheid en het tekort aan stageplekken voor met name mbo-studenten. De gemeente weegt bij aanbestedingen mee hoeveel stage- en leerwerkplekken er worden gecreëerd. Als grote werkgever biedt de gemeente meer traineeships aan, met voldoende plek voor mbo-ers.

10. De gemeente zorgt voor voldoende perspectievolle gesubsidieerde banen tegen een fatsoenlijk salaris. GroenLinks wil dat de gemeente een nadrukkelijker rol speelt bij de publieke dienstverlening in de openbare ruimte, zoals dat nu bijvoorbeeld gebeurt met de fietsstewards in het centrum van de stad Groningen. In deze sfeer kan nieuwe werkgelegenheid ontstaan. Te denken valt bijvoorbeeld aan het gastvrij ontvangen en adviseren van toeristen.

11. Voor werknemers met een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt blijven er beschutte sociale werkplekken waar zij langdurig in dienst kunnen zijn, zonder concurrentie met de reguliere arbeidsmarkt. De gemeente verlaagt de tegemoetkomingen voor het laten werken van chronisch zieken in deze beschutte werkplekken niet.

Sociale zekerheid

De afgelopen jaren is dankzij GroenLinks de manier waarop de gemeente haar inwoners benadert bij het verlenen van hulp of zorg sterk verbeterd. Wij kiezen voor een benadering gebaseerd op keuzevrijheid en individueel toegespitst maatwerk. Het gevoerde experiment Bijstand op Maat is hiervan een goed voorbeeld. GroenLinks staat voor een gemeente die begrijpelijk communiceert met haar inwoners en mensen niet vanuit dwang en controle maar vanuit vertrouwen tegemoet treedt. We blijven realistisch: niet iedereen zal betaald werk kunnen vinden. Daarom vindt GroenLinks het belangrijk om mensen die geen zicht hebben op betaald werk ruimte te bieden om zich op andere manieren sociaal en maatschappelijk in te zetten, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk. Iedereen mag een waardevolle rol spelen in de maatschappij en zich gewaardeerd voelen. De gemeente Groningen kent veel langdurige armoede; zo groeit één op de vijf kinderen hier op in armoede. GroenLinks acht dit onacceptabel en vindt dat de gevolgen van armoede moeten worden uitgebannen.

1. GroenLinks wil dat de gemeente naast haar inwoners gaat staan en met hen meedenkt. Mensen in een kwetsbare positie hebben nu nog te vaak het idee dat er niet naar hen geluisterd wordt. Door maatwerk te leveren en uit te gaan van vertrouwen kunnen mensen weer zelf de regie over hun eigen leven nemen. Deze manier van werken vergt een mentaliteitsverandering bij beleidsmakers en hulpverleners.

2. GroenLinks wil dat de gemeente haar dienstverlening zo veel mogelijk vereenvoudigt om te voorkomen dat mensen die hulp nodig hebben vastlopen in ingewikkelde bureaucratische procedures. Vaak raken inwoners onnodig in de problemen, omdat zij de beschikbare regelingen niet weten te vinden of niet goed begrijpen. De gemeente moet in haar dienstverlening aan burgers duidelijker communiceren en meer rekening houden met laaggeletterdheid.

3. Niemand is gebaat bij het hanteren van kleinerende maatregelen en controle, zoals via de verplichte tegenprestatie, voor en van mensen die afhankelijk zijn van de bijstand. Dit werkt uiteindelijk averechts. Ook zij moeten aanspraak kunnen maken op rechtsbescherming en gewezen worden op hun rechten. GroenLinks wil doorgaan met het project Kansen in Kaart waarbij de gemeente in gesprek gaat met elke individuele bijstandsgerechtigde en hen een traject op maat aanbiedt. Door daarbij de uitstroom uit de bijstand naar werk, studie of anderszins goed te monitoren, leren we wat werkt en wat beter kan.

4. Langdurige armoede is een complex probleem dat met vereende krachten te lijf moet worden gegaan. De gemeente start een gerichte campagne om samen met scholen, ondernemers, welzijnsinstellingen en anderen langdurige armoede aan te pakken.

5. Mensen in armoede hebben belang bij verhoging van hun netto te besteden inkomen. Wij pleiten voor zoveel mogelijk automatische toekenning van gemeentelijke inkomensondersteuning, voor vroegere verstrekking van de individuele inkomstenstoeslag en voor vroegere kwijtschelding van de afvalstoffenheffing.

6. Voor inwoners die langdurig werkloos zijn en die nu niet profiteren van economische groei ontwikkelt de gemeente pilots waarin andere perspectieven op ontwikkeling, participatie en emancipatie worden onderzocht. Uitgangspunt is dat mensen zonder uitzicht op betaald werk op een waardevolle manier kunnen deelnemen aan de maatschappij, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk.

7. Leven in armoede mag niet leiden tot sociale uitsluiting en isolatie. De gemeente benadert inwoners met lage inkomens actief en biedt hen ondersteuning. Hiervoor beperken we ons niet tot langdurige werklozen en bijstandsgerechtigden maar richten we ons ook op zogeheten 'werkende armen', minimahuishoudens waarbij het inkomen te laag is. Om de negatieve spiraal van sociale uitsluiting te doorbreken worden sportieve en culturele activiteiten toegankelijk gemaakt voor armlastige mensen en hun kinderen.

8. Schulden zorgen voor stress en vormen een ernstige belemmering voor maatschappelijke participatie. GroenLinks wil mensen met schuldenproblematiek meer perspectief bieden. Daarom staan wij voor een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid en willen we doorgaan met de innovatieve vormen van schuldhulpverlening. De rente op de leningen van de Groningse kredietbank zijn de laagste van de sociale kredietbanken in het land.

9. ZZP'ers en flexwerkers met een oproepcontract moeten eenvoudiger bijstand kunnen krijgen voor periodes waarin hun inkomen onder het sociaal minimum zit. Wij willen daarom meer mogelijkheden voor 'flexibele bijstand' creëren.

Wonen

De gemeente heeft een zeer hoge leefkwaliteit. GroenLinks vindt dat ongeacht achtergrond of inkomen iedereen een woonplek in zijn favoriete buurt of dorp zou moeten kunnen vinden. We willen een gemeente met gemêleerde woonwijken, dorpen en straten. Daarom willen wij maatregelen treffen die het voor iedereen, jong of oud, rijk of arm, mogelijk maken om op een aangename en veilige manier in de gemeente Groningen te wonen. De woningmarkt in de gemeente moet voor iedereen toegankelijk zijn en zo snel mogelijk worden verduurzaamd.

1. Inkomen mag niet bepalen waar je woont. Dit vereist dat in de stad en in de dorpen voldoende sociale huurwoningen beschikbaar zijn. Met woningcorporaties maken we afspraken over het uitbreiden van het aanbod van sociale huurwoningen, zodat de wachttijd voor een woning beduidend lager wordt. Daarnaast maken we ambitieuze en bindende afspraken over het verbeteren en verduurzamen van bestaande sociale huurwoningen. Dat is goed voor het klimaat en de energierekening. Ook op andere manieren bevorderen we gemengd samengestelde wijken.

2. Op dit moment is er een gebrek aan huurwoningen net boven de sociale huurgrens. De gemeente stimuleert ontwikkelaars en woningbouwcorporaties om voor dit segment woningen te bouwen. Er worden geen sociale huurwoningen meer verkocht.

3. GroenLinks vindt het belangrijk dat er in de kleinere kernen voldoende kwalitatief goede woningen zijn. Nieuwbouw moet passen bij het huidige karakter van de dorpen.

4. De leefbaarheid van de dorpen in het nieuwe Groningen wordt in standgehouden en waar nodig verbeterd. Hierbij zijn de dorpsvisies leidend. Voor behoud van dorpshuizen en scholen in dorpen gelden ruimere spelregels dan in stedelijk gebied.

5. Nederlanders met een migratieachtergrond en internationale studenten lopen aan tegen discriminatie op de woningmarkt. De gemeente spoort dit onrecht actief op en bestrijdt dit.

6. We zetten ons in voor meer huisvesting voor werkende of studerende jongeren, bijvoorbeeld door versnelde transformatie van leegstaande kantoren. We zorgen voor betere doorstroming van jongeren- naar starterswoningen door middel van een starterslening.

7. GroenLinks wil dat de gemeente strenger gaat handhaven bij de verhuur door pandjesbazen; huisjesmelkers moeten hard worden aangepakt. De gemeente ondersteunt haar inwoners, waaronder studenten, bij het halen van hun recht bij onterechte huurverhogingen en te hoge huren. We maken het verduurzamen van studentenkamers verplicht, door dit op te nemen als extra voorwaarde voor het verkrijgen van een gemeentelijke vergunning voor kamerverhuur.

8. Groningen trekt veel buitenlandse studenten. De onderwijsinstellingen die deze studenten werven, zijn medeverantwoordelijk voor de huisvesting en moeten meer doen dan nu het geval is. Een mogelijkheid hiertoe is meer studentenhuisvesting op eigen terrein te realiseren. Waar nodig ondersteunt de gemeente de onderwijsinstellingen, zodat de buitenlandse studenten niet tussen wal en schip vallen.

9. Wij willen dat ouderen en mensen met een beperking zo lang mogelijk thuis kunnen wonen, wanneer zij dit willen. We maken hierover afspraken met de woningcorporaties. Door het makkelijker te maken om woningaanpassingen te doen, wordt langer thuis blijven wonen daadwerkelijk mogelijk. Tussen zelfstandig wonen en het verpleeghuis dreigt momenteel een groot gat te ontstaan: mensen kunnen niet meer zelfstandig wonen maar horen evenmin thuis in het (dure) medische model van het verpleeghuis. De gemeente stimuleert daarom ook begeleid wonen en woon-zorgcomplexen voor ouderen. Ook moeten er meer levensloopbestendige woningen komen.

10. We kiezen voor wonen op maat. Dit betekent dat er in Groningen naast traditionele woonvormen voldoende ruimte is voor alternatieven zoals wonen op water en Tiny Houses.

Zorg

Wij kiezen voor een ambitieus gezondheidsbeleid, dat gericht is op Healthy Ageing. GroenLinks wil dat iedereen mee kan doen, ongeacht leeftijd, achtergrond, of een geestelijke of fysieke beperking. Iedereen maakt volwaardig deel uit van de samenleving, en iedereen hoort erbij. Wie zorg nodig heeft kan deze zorg altijd krijgen: niemand wordt aan zijn lot overgelaten.

De gemeente heeft vanwege de decentralisatie van de zorg de verantwoordelijkheid voor extra zorgtaken en de daaraan verbonden kosten gekregen. GroenLinks is van mening dat het besluit van het vorige kabinet voor deze decentralisatie onverantwoord en asociaal was en is gebleken. De gemeente staat dus voor een ingewikkelde opgave. Dit vraagt om zorgvuldigheid en welafgewogen beleid. Door te kijken naar wat mensen zelf nog kunnen, en naar waar zij echt hulp bij nodig hebben, kunnen we meer kwaliteit en maatwerk leveren. Op deze manier zetten we onze schaarse middelen zo in dat iedereen de zorg kan krijgen die hij of zij nodig heeft.

Omdat de gemeente meer over de zorgverlening te zeggen heeft, biedt dat nieuwe kansen. Net zoals op andere terreinen, willen wij dat de gemeente binnen de zorgverlening goed luistert naar haar inwoners, en dat zij de naar voren gebrachte zorgen en ideeën serieus neemt. GroenLinks vindt dat de gemeente degenen die hun omgeving bijstaan (zoals mantelzorgers) veel beter moet ondersteunen. Door de gebiedsgerichte teams, zoals het Sociaal Team of het WIJ-team, blijft de gemeente goed op de hoogte van wat er in de wijken speelt. Tegelijkertijd is dit de plek waar bewoners aan de bel kunnen trekken als zorg nodig is. GroenLinks wil deze teams inzetten op het versterken van actief burgerschap van degenen die zij zorg of begeleiding bieden.

1. GroenLinks wil de gezondheidsverschillen tussen verschillende bevolkingsgroepen verkleinen. Dat kan door een ambitieus gezondheidsbeleid dat gericht is op een gezonde leefomgeving en het stimuleren van gezond gedrag. Het tegengaan van roken, alcoholgebruik en overgewicht is daarin speerpunt. Dat doen we onder andere door de projecten Sunny Selwerd, De Rookvrije Generatie en Jongeren Op Gezond Gewicht met als onderdeel additionele watertappunten.

2. We willen dat aanbieders de beste zorg leveren. Wanneer aanbesteden niet noodzakelijk is, wordt gekozen voor een subsidierelatie. Pikkels die vooral sturen op het leveren van zoveel mogelijk of duurdere zorg moeten verdwijnen uit het zorgstelsel. We willen toe naar een stelsel waarin zorgaanbieders beter samenwerken, minder tijd kwijt zijn aan bureaucratie en meer kunnen inzetten op preventie en lichtere vormen van zorg.

3. Om ervoor te zorgen dat de gemeente met al haar voorzieningen, winkels, straten en stoepen voor iedereen toegankelijk is, neemt Groningen de uitvoering van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking actief ter hand.

4. GroenLinks koestert mantelzorgers en wil hen belonen. Wij willen dat de gemeente meer mantelzorgers bereikt (mantelzorgcompliment) en hierbij speciale aandacht heeft voor kinderen die mantelzorgen. Binnen de sociale teams komt meer aandacht voor het brede netwerk van de zorgvrager zodat zorgtaken eerlijker verdeeld worden tussen vrouwen en mannen.

5. Het persoonsgebonden budget (PGB) is een goede manier voor intensieve of complexe zorgvragen. Deze vorm willen we behouden. Bij het inzetten van een PGB is het wel belangrijk om goed te kijken of iemand in staat is om de zaken hiervoor zelf te regelen.

6. Via dagbesteding kunnen de meest kwetsbare mensen een waardevolle bijdrage leveren aan de maatschappij. GroenLinks wil de eigen bijdrage op WMO-zorg afschaffen omdat dit een grote drempel opwerpt terwijl die drempel nauwelijks iets oplevert.

7. De aanbesteding van de GON wordt door GL kritisch getoetst aan de verbinding met maatschappelijke en sociale zorg- en meedoen-initiatieven in de wijken en dorpen.

8. WMO-aanvragen moeten veel sneller en op maat worden afgehandeld. Het komt regelmatig voor dat hulpmiddelen die worden aangevraagd niet meer passend zijn wanneer ze geleverd worden. Mensen blijven nu te lang in onzekerheid zitten en het is niet effectief.

9. Eenzaamheid komt voor bij alle leeftijden en bevolkingsgroepen. We willen meer aandacht voor dit ernstige probleem en stimuleren daarom zowel maatschappelijke instellingen als onze sociale teams om hiermee aan de slag te gaan.

10. Groningen wil de eerste rookvrije gemeente van Nederland worden. Roken vormt immers nog steeds een van de grootste bedreigingen voor de gezondheid en is een grote bron van gezondheidsverschillen. Om de huidige generatie daadwerkelijk als eerste rookvrije generatie te laten opgroeien is het belangrijk om roken in het straatbeeld tegen te gaan en mensen meer hulp te bieden bij hun verslaving.

11. Het aantal soa's in Nederland neemt toe, rond het onderwerp hangt nog altijd een taboe. GroenLinks wil dat het gemakkelijker wordt om je op een soa te laten testen. Voor jongeren onder de 25 jaar blijft een soa-test bij de GGD gratis. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk is om een soa-test 'uit de muur' te halen, zoals dat in Rotterdam en Den Haag al succesvol gebeurt.

12. Groningen kent het hoogste aantal zelfdodingen van Nederland. GroenLinks wil daarom actief blijven inzetten op suïcidepreventie.

13. GroenLinks is van mening dat Den Haag onvoldoende financiële middelen beschikbaar stelt om het recht op goede zorg te verzekeren. Daarom moet de gemeente Groningen in Den Haag actief blijven lobbyen voor verruiming van de schaarse financiële middelen voor zorgtaken.

Jongeren

De jeugd in Groningen verdient het om veilig en zonder armoede op te kunnen groeien. Wij kiezen voor een beleid waardoor ieder kind zich zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Jongeren krijgen bij GroenLinks letterlijk en figuurlijk de ruimte. Wij nemen hun wensen serieus en betrekken hen actief bij (politieke) besluitvorming, bijvoorbeeld door samenwerking met de jongerenraden op wijkniveau, de kindergemeenteraad en Jimmy's. GroenLinks wil dat de gemeente voor voldoende sport- en speelvoorzieningen voor de jeugd zorgt.

1. GroenLinks wil gelijke kansen voor alle jongeren. Met bijvoorbeeld de Stadspas en het Kindpakket bieden we kinderen die opgroeien in armoede mogelijkheden om zich te ontwikkelen, zodat zij niet op achterstand komen te staan. In de wijken en buurten waar kinderen in armoede zich concentreren worden de mogelijkheden om buitenschools aan activiteiten deel te nemen uitgebreid.

2. Nu de gemeente door het decentralisatiebeleid van het Rijk verantwoordelijk is voor de jeugdzorg, moeten we er nog scherper op toezien dat iedere jongere tijdig de juiste hulp krijgt. GroenLinks wil meer inzetten op preventie. Door te investeren in met name jonge kinderen voorkomen we grotere problemen op latere leeftijd.

3. Overschrijding van budgetten mag geen reden vormen voor wachtlijsten in de jeugdzorg. Wachtlijsten zijn onacceptabel.

4. Door hechte samenwerking op lokaal niveau komen kinderen met problemen sneller in beeld. Waar nodig moeten kinderen snel specialistische hulp kunnen krijgen en wanneer dit niet meer nodig is moet er gemakkelijk afgebouwd kunnen worden. GroenLinks vindt maatwerk hierin belangrijk.

5. Zorg moet voor jongeren laagdrempelig toegankelijk zijn. Dat kan bijvoorbeeld door de inzet van nieuwe (online) communicatiemiddelen, zodat jongeren de weg naar de sociale teams beter weten te vinden.

6. Onder jongeren en studenten is stress een groeiend probleem. Daarom gaat de gemeente samenwerken met onderwijsinstellingen om de mentale gezondheid van jonge Groningers te verbeteren. Zij doet dit onder andere door toegankelijke sportvoorzieningen, laagdrempelige psychologische hulp en voorlichting ter voorkoming van burn-out.

7. Nu de gemeente taken heeft op het gebied van zowel participatie en (jeugd)zorg willen we dat elk gezin één aanspreekpunt krijgt in de hulpverlening. Dat betekent dat hulpverleners een brede kennis en een ruime blik moeten hebben. Voor gezinnen waar meerdere problemen spelen willen wij toe naar één zorgplan, één voorziening en één beschikking voor het hele gezin: de gezinsindicatie.

8. Wanneer een kwetsbare jongere 18 jaar wordt, moet er een goede continuïteit en overgang in (jeugd)zorg en begeleiding zijn. Zo voorkomen we dat jonge mensen tussen wal en schip vallen.
9. Kwetsbare jongvolwassenen komen vaak in de problemen met schulden. Hierdoor dreigen zij al vroeg in hun leven aan de zijlijn te komen staan. Er komt een intensief programma voor preventie van schulden, gedragsverandering, en het bevorderen van financiële geletterdheid.
10. GroenLinks wil dat Groningen voorop blijft lopen in de aanpak van kindermishandeling. Kindermishandeling en huiselijk geweld moeten vroegtijdig worden gesignaleerd zodat er snel hulp geboden kan worden.
11. Alle kinderen verdienen onze bescherming, ook die zonder de Nederlandse nationaliteit. GroenLinks vindt dat kinderen die in onze gemeente geworteld zijn, hier moeten kunnen blijven. Wij blijven ons daarom inzetten voor een verruiming van het kinderpardon.
12. Jongeren kunnen heel goed zelf nadenken over wat belangrijk voor hen is. De gemeente betreft jongeren daarom bij beleidskeuzes, voortbouwend op succesvolle initiatieven als de kinderburgemeester, kinderraad, jongerenpanel en kinderrombudsman.
13. Buitenspelen is leuk, gezond en goed voor de ontwikkeling van kinderen. GroenLinks wil dat de openbare ruimte zo wordt ingericht dat kinderen plezierig en veilig buiten kunnen spelen. Onveilige verkeerssituaties bij scholen worden aangepakt.
14. Wij willen dat er elk jaar in alle wijken en dorpen een 'wijk-kijk' plaatsvindt: samen met de buurtkinderen inspecteert de gemeente de speelplekken. Wat kapot is, wordt gerepareerd of vervangen.

Onderwijs

Alle kinderen hebben recht op goed onderwijs, ongeacht hun achtergrond of het inkomen van de ouders. Daarom wil GroenLinks dat de gemeente een krachtig en actief onderwijsbeleid voert. De gemeente heeft samen met scholen een verantwoordelijkheid om voor ieder kind passend onderwijs te bieden. Onderwijs moet kansenongelijkheid tussen kinderen verkleinen. Wij willen dat scholen naast uitstekend onderwijs in klassieke schoolvakken voldoende aandacht besteden aan maatschappelijke thema's en zich inzetten voor de bredere ontwikkelingen van alle kinderen.

1. GroenLinks wil het aantal uren voor- en vroegschoolse educatie (VVE) uitbreiden voor alle kinderen om te voorkomen dat kinderen op de basisschool beginnen met een (taal)achterstand. De gemeente maakt afspraken over de kwaliteit van begeleiders en de overdracht naar de basisschool.
2. GroenLinks streeft naar een doorlopende lijn van 0 tot 18 en is daarom voorstander van scholen waar onderwijs, ondersteuning en vrije tijd samenkomen en waar kinderen de hele dag terecht kunnen. Scholen kunnen een actievere rol spelen in signalering, doorverwijzing in gevallen van (taal)achterstand, verwaarlozing, kindermishandeling en andere situaties die aandacht verdienen. Particuliere initiatieven als de Weekendschool en de Avondschoon verdienen actieve ondersteuning.
3. Onderwijs moet de effecten van armoede en kansenongelijkheid verkleinen. De vrijwillige eigen ouderbijdrage mag er nooit toe leiden dat kinderen worden uitgesloten.

4. GroenLinks blijft inzetten op het bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Iedere jongere zit op school of volgt een leerwerktraject. Bij problemen wordt samen met de jongere en ouders bekeken wat er aan de hand is in de privésituatie of op school.

5. Wij vinden dat in zowel het primair als voortgezet onderwijs sprake moet zijn van goed en veel bewegingsonderwijs, gegeven door vakleerkrachten. GroenLinks stimuleert scholen om bewegingsonderwijs actief te integreren in hun lesprogramma.

6. Scholen kunnen een grote rol spelen bij het veilig en gezond opgroeien van kinderen. Dat kan alleen als de gemeente jeugdhulp en welzijnswerk goed aansluit op behoeftes van scholen. GroenLinks wil ook verder met de aanpak Positief Opgroeien, waarbij scholen op wijkniveau samen met wijkbewoners, welzijnsorganisaties, gemeente en kennisinstellingen een meerjarig plan maken voor de veiligheid, gezondheid en talentontwikkeling van kinderen. Van dat plan kunnen bijvoorbeeld huiskamers, huiswerkbegeleiding en aanpak voor gezond gewicht onderdeel zijn.

7. Op alle scholen wordt pesten en uitsluiting op een actieve en consequente manier bestreden. We willen eenzaamheid onder scholieren voorkomen en moeilijke onderwerpen zoals zelfmoordgedachten bespreekbaar maken.

8. GroenLinks hecht aan brede algemene vorming voor ieder kind. Voorzieningen voor kunst- en cultuureducatie en voor natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE) hebben en houden onze steun. Voorzieningen voor vredeseducatie worden mogelijk gemaakt.

9. Onderwijs voor moeilijk lerende kinderen wordt zoveel mogelijk opgevangen binnen het reguliere onderwijs, maar indien nodig worden daarvoor speciale klassen en/of scholen ingericht. GroenLinks wil dat er meer aandacht is voor hoogbegaafdheid. Er komen meer mogelijkheden voor hoogbegaafde kinderen binnen het reguliere onderwijs in de eigen wijk.

10. We stimuleren dat er meer directe verbindingen komen tussen vmbo's en mbo's. De overgang van vmbo naar mbo gaat helaas niet altijd goed. Daarom willen we de samenwerking tussen het vmbo en het mbo versterken, bijvoorbeeld door het inrichten van vakcolleges.

11. GroenLinks wil het aantal (digitale) laaggeletterden in de gemeente verder omlaag brengen, bijvoorbeeld door middel van taalhuizen en taalcoaches. De gemeente houdt in de eigen communicatie rekening met laaggeletterdheid.

12. De gemeente stimuleert werkgevers om op de werkvloer, met hulp en cofinanciering van de gemeente, een cursus voor laaggeletterden te organiseren.

13. Een school is vaak een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid in een dorp of wijk. De gemeente ondersteunt scholen die door krimp moeten samengaan en ondersteunt samenwerking tussen scholen onderling en met andere (kind)organisaties. Bijvoorbeeld door voorzieningen als een mediatheek, sportveld, of ruimte voor buitenschoolse activiteiten te delen.

Sport

De gemeente vervult een belangrijke rol in het faciliteren van een gezonde levensstijl voor haar inwoners. Wij zetten breed in op gezondheid en bewegen, en hier is sporten een belangrijk onderdeel van. Bewegen is leuk, het is goed voor de ontwikkeling van kinderen en kan veel gezondheidsproblemen voorkomen. Een actieve levensstijl draagt zo op een belangrijke manier bij aan goed en gezond ouder worden. GroenLinks pleit voor extra inzet op kinderen, mensen die in armoede leven, een migratieachtergrond hebben, uit de lgbtq+ gemeenschap komen of een beperking hebben.

Wij willen de drempel om te gaan sporten zo laag mogelijk maken, en vinden dat goede sportvoorzieningen voor iedereen toegankelijk moeten zijn. GroenLinks gelooft niet in verplichtingen, wel in het zo aantrekkelijk mogelijk maken van gezonde alternatieven. Daarom zetten wij in op uitnodigende sportvoorzieningen in de openbare ruimte. Op die manier kan bewegen een vanzelfsprekend onderdeel worden van het dagelijks leven.

1. GroenLinks wil gezondheidsverschillen verkleinen door middel van een ambitieus gezondheidsbeleid, en wil de aanpak rondom Healthy Ageing voortzetten en versterken. Door in te zetten op een groene openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, stimuleren we mensen om te wandelen en de fiets te pakken.
2. GroenLinks vindt dat er in alle wijken en dorpen goede en toegankelijke sportvoorzieningen moeten zijn en wil dat de gemeente goed zorgt voor de huidige sportvelden, zwembaden en sporthallen. Zeker in kleinere kernen zijn sportvoorzieningen van groot belang voor de leefbaarheid.
3. Steeds meer mensen sporten in de openbare ruimte. Bij de inrichting van de gemeente willen wij hier nog veel meer rekening mee houden. GroenLinks wil in de openbare ruimte nog meer faciliteiten aanleggen zoals outdoor gyms, mountainbikeroutes, skatebanen of jeu-de-boulesbanen. De gemeente luistert goed naar inwoners bij de keuze van voorzieningen en speelt hierop in.
4. Voor mensen met lagere inkomens of financiële zorgen is sport en beweging minder vanzelfsprekend. In Groningen groeit één op de vijf kinderen op in armoede. De gemeente zorgt dat er geen financiële barrières zijn om mee te doen of lid te zijn van een sportvereniging. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van de Stadspas en het Jeugdsportfonds.
5. Op sommige kunstgrasvelden wordt nu nog rubbergranulaat gebruikt. Dit moet op termijn worden vervangen door een mens- en milieuvriendelijker alternatief.
6. Door mensen samen te laten sporten spelen sportclubs een belangrijke rol in het tegengaan van segregatie in de buurt. GroenLinks koestert het bloeiende Groningse verenigingsleven dat grotendeels draait op vrijwilligers. We ondersteunen en faciliteren deze vorm van burgerkracht.

Vrij

Gemeente en haar inwoners

De gemeente is van ons allemaal en we vormen haar samen. Democratie in de gemeente is daarom veel meer dan eens in de vier jaar stemmen. GroenLinks werkt aan manieren om inspraak en invloed in de gemeente anders en beter vorm te geven. Iedereen die wil meedoen moet worden gehoord. Te vaak sluiten de politiek en de gemeente niet aan bij wat bewoners bezighoudt. We moeten voorkomen dat burgers vastlopen in starre regels en bureaucratie. GroenLinks wil dat de gemeente persoonlijker en flexibeler wordt: we vragen actief naar de behoeften van de inwoners van onze gemeente.

De nieuwe Omgevingswet biedt mogelijkheden om anders om te gaan met de ruimtelijke inrichting van onze gemeente: meer maatwerk, eenvoudiger regelgeving, meer participatie van inwoners en meer ruimte voor initiatiefnemers.

1. Per 1 januari 2019 gaan de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer op in één gemeente. De nieuwe gemeente is er een van een grote stad met vele dorpen en een uitgestrekt buitengebied. De totstandkoming van de nieuwe gemeente zal het nodige gaan vergen van het bestuur en de ambtelijke organisatie. Met het bestuursakkoord als onderlegger zet GroenLinks in op een bestuursvorm en een ambtelijke organisatie waarin de dorpen, in al hun verscheidenheid, zich herkennen.
2. De gemeente versterkt het gebiedsgerichte werken, zodat op buurt- en dorpsniveau ruimtelijke en sociale programma's, samen met bewoners (initiatieven), samenhangend en gebaseerd op buurtspecifieke omstandigheden kunnen worden ingezet. Dat is effectiever en maakt de invloed van bewoners groter.
3. Samen maken we de gemeente. GroenLinks vindt het daarom belangrijk dat alle inwoners van Groningen kunnen meedoen aan de lokale democratie. Om dit te realiseren gaan we door met experimenten omtrent plan- en besluitvorming. Maatwerk is hierbij belangrijk, van dorpsraad tot burgerinitiatief, van creatieve werkplaats tot wijkbudgetten: er is niet één beste recept.
4. Het is belangrijk dat de gemeente haar dilemma's voorlegt aan haar inwoners. We beginnen met een goed gesprek en toetsen niet slechts achteraf het draagvlak. Luisteren wordt de kerneigenschap van bestuurders en ambtenaren. Inwoners worden actief betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen voor hun leefomgeving.
5. GroenLinks stimuleert het eigen initiatief, in plaats van dit te beperken. We vinden het belangrijk om inwoners zelf de regie te geven en hen hierbij te vertrouwen. Dit vergt minder bureaucratie en regulering. Wij geven dorpen en wijken de ruimte en stimuleren projecten op wijk- en dorpsniveau.
6. Het is van belang dat de gemeentelijke dienstverlening past bij onze dorpen en wijken. Deze dienstverlening kan verschillende vormen aannemen: soms een loket, soms een bezoek van een ambtenaar thuis, soms een digitale service. GroenLinks hecht grote waarde aan sociale betrokkenheid en maatschappelijk initiatief. We benaderen plannen en initiatieven van inwoners positief, denken hierbij in mogelijkheden in plaats van problemen en willen dat de gemeente deze ondersteunt. Dat kan bijvoorbeeld via het Right to Challenge waarbij actieve bewonersgroepen het recht krijgen om lokale dienstverlening vorm te geven en uit te voeren zoals dat nu bijvoorbeeld gebeurt bij het Wijkbedrijf Selwerd.

7. Vaak raken burgers met taalproblemen onnodig in de problemen, omdat zij de beschikbare regelingen niet goed begrijpen. Daarom is het belangrijk dat de gemeente duidelijk communiceert met haar burgers en hierbij rekening houden met laaggeletterdheid. Daarnaast wil GroenLinks dat de gemeente haar dienstverlening zo veel mogelijk vereenvoudigt om te voorkomen dat burgers vastlopen in ingewikkelde bureaucratische procedures.

8. Het is belangrijk dat inwoners van de gemeente zeggenschap hebben over de gemeentelijke diensten. Het uitbesteden van diensten is ongewenst. Als aanbestedingen aantoonbaar beter zijn voor inwoners en/of cliënten, staan kwaliteit en duurzaamheid voorop. Inwoners en cliënten bepalen wat die kwaliteit inhoudt. Daarnaast stellen we als voorwaarde dat elke aanbesteding duurzaam, ecologisch en sociaal is.

9. In 2021 gaat de nieuwe Omgevingswet in; een enorme verandering in de regelgeving op ruimtelijk gebied. GroenLinks wil dat de gemeente Groningen actief aan de slag gaat met de invoering van deze wet en daarbij gebruik maakt van pilots zoals die met Woldwijk in Ten Boer.

Diversiteit

Groningen is een bruisende en diverse gemeente met een open karakter. Dat gaat niet vanzelf: een vrije en ontspannen samenleving vergt permanent aandacht en debat. Afkomst, geslacht, seksuele geaardheid, fysieke gesteldheid, leeftijd, etnische achtergrond of religie zijn bouwstenen voor ieders identiteit en mogen geen belemmering zijn om volwaardig mee te doen in onze samenleving.

Groningen biedt alle mensen een veilige haven, ook hen die op de vlucht zijn voor oorlog of onderdrukking. Tijdens hun asielprocedure zijn vluchtelingen onderdeel van onze gemeente. Niemand hoeft in Groningen op straat te slapen: tegen het landelijke beleid in, kiezen we voor noodopvang voor uitgeprocedeerde vluchtelingen.

Op veel terreinen is er actieve inzet nodig om discriminatie tegen te gaan en emancipatie te bevorderen. We accepteren niet dat werkgevers stagiairs en sollicitanten weigeren vanwege hun achternaam of afkomst. De gemeente maakt geen gebruik van diensten van werkgevers die zich schuldig maken aan discriminatie.

1. De gemeente Groningen geeft zelf het goede voorbeeld op het gebied van diversiteit. GroenLinks beoogt een diverse vertegenwoordiging in het personeelsbestand, die een afspiegeling is van de inwoners van onze eigen gemeente. We hebben specifieke aandacht voor het aantal vrouwen in topfuncties en willen dat vrouwen hetzelfde verdienen als mannen.

2. We beschouwen zelforganisaties van minderheden als waardevolle partners bij het vormgeven van het minderhedenbeleid. Hetzelfde geldt voor vrouwenorganisaties als Jasmijn en De Boei en organisaties op het gebied van seksuele diversiteit als de Stichting LGBT en het COC. Daarom willen we dat de gemeente deze organisaties blijft ondersteunen.

3. Het Sinterklaasfeest is een feest voor iedereen. Zaken die naar een racistisch verleden verwijzen passen daar niet bij. GroenLinks stimuleert het gesprek bij scholen, intochtcomités, bedrijven, verenigingen, de lokale omroep en anderen om snel te komen tot een blijvende aanpassing van de figuur van Zwarte Piet.

4. We vinden het van groot belang dat onze jeugd al op jonge leeftijd een open houding aanleert. Om dat te bereiken, verbeteren en ontwikkelen we samen met partners educatieprojecten voor scholen over zaken als seksuele diversiteit, pesten, discriminatie en mensenrechten.

5. Ook studenten met een beperking moeten alle kansen krijgen. De gemeente moet breed inzetten op toegankelijkheid en daarbij speciaal letten op jongerenhuisvesting en het uitgaansleven. De gemeente verhoogt de 'individuele studietoeslag' voor studenten met een functiebeperking naar €280,-. De gemeente verbetert de communicatie hierover, samen met de studentenorganisaties en onderwijsinstellingen.

6. We laten niemand in de kou staan en zorgen voor mensen in moeilijkheden. Zolang er door gaten in de Vreemdelingenwet en het asielbeleid vluchtelingen op straat terechtkomen, blijft de gemeente Groningen noodopvang aan hen bieden.

7. Ter versterking van de maatschappelijke positie van vrouwen met een migratieachtergrond gebruiken we een ketenbenadering. Deze verloopt van taallessen thuis via taallessen buitenshuis naar arbeidsmarktoriëntatie en uiteindelijk naar betaalde arbeid of vrijwilligerswerk.

8. De gemeente maakt geen gebruik van werkgevers die zich schuldig maken aan discriminatie.

9. We dopen de Zeeheldenbuurt om tot de Zeeroversbuurt. Want Witte de With was geen held, maar straten omdopen is zo'n gedoe.

Kunst en cultuur

Groningen is dé culturele hoofdstad van het Noorden. GroenLinks streeft naar een creatieve en culturele gemeente, waarin ruimte is voor ontplooiing en nieuw talent. Naast de intrinsieke waarde van kunst en cultuur, is creativiteit - evenals kennis en innovatie - een belangrijk element voor stedelijke ontwikkeling. In het onderwijs zorgen we er daarom voor dat kinderen zo snel mogelijk met kunst en cultuur in aanraking komen.

De gemeente zorgt voor een omgeving waarin creatieve geesten goed kunnen functioneren. De gemeente is gastheer van diverse gezelschappen, podia en festivals en moet daarnaast goede mogelijkheden bieden om als amateur – alleen of in groepsverband – kunst te beoefenen. De cultuursector is nu nog sterk afhankelijk van vrijwilligers en heeft een beperkt budget. Door deze afhankelijkheid is de sector kwetsbaar daarom versterken we de komende periode de basis van de cultuursector.

1. GroenLinks is blij met evenementen die de gemeente levendig houden. We vinden het belangrijk de Drafbaan, het Suikerfabriekterrein en diverse oude fabriekshallen in te blijven zetten als evenementlocaties.

2. De Groningse culturele sector vaart wel bij het toerisme maar kan daarvan nog meer profiteren. GroenLinks wil daarom de kennis van het Gronings cultureel erfgoed en het culturele leven onder potentiële toeristen versterken. We willen daarbij onze slagkracht versterken door samen te werken met de drie noordelijke provincies.

3. De Oosterpoort, de Stadsschouwburg en Martiniplaza vormen, naast de talloze kleine podia, het kloppend hart van de podiumkunsten in de gemeente Groningen. GroenLinks wil dat de stad een toonaangevende podiumstad blijft. De nieuwe Oosterpoort moet zijn huidige functies behouden, kwalitatief vergelijkbaar zijn met de beste soortgelijke podia van Nederland en Duitsland en nabij de binnenstad blijven. Daarnaast vindt GroenLinks het belangrijk dat de gemeente eindverantwoordelijk blijft voor het in stand houden van deze voorzieningen. Het Groninger Forum vormt een waardevolle aanvulling op de bestaande culturele voorzieningen.

4. GroenLinks vindt het van belang dat kunst en cultuur (-educatie) ook in de dorpen aanwezig en toegankelijk blijft. Het Clockhuys in Haren met zijn centrum van kunst en cultuur (CKC) met ook een bibliotheek en muziekschool en de bibliotheek in Ten Boer blijven bestaan. De inzet van vrijwilligers hier wordt ondersteund.

5. GroenLinks is van mening dat jong talent een gemeente levendig maakt en houdt. Leegstaande panden functioneren op dit moment vaak tijdelijk als atelier, kantoor of oefenruimte. Nu de economie echter aantrekt worden dergelijke vrijplaatsen minder vanzelfsprekend. GroenLinks ziet erop toe dat er voldoende broedplaatsen blijven voor nieuw talent.

6. De Hortus in Haren speelt een belangrijke rol in natuureducatie, culturele manifestaties en in aantrekken van toerisme. De Hortus verdient onze steun. Samenwerking met het toeristisch aantrekkelijk maken van archeologische opgravingen rondom Essen en in het gebied 'De Vork' wordt onderzocht.

7. Kunst en cultuur zijn niet alleen prikkelend, maar spelen een belangrijke verbindende rol. Denk bijvoorbeeld aan de bestrijding van eenzaamheid of aan de integratie van statushouders. GroenLinks stimuleert daarom de (amateur)kunst in alle wijken en dorpen.

8. GroenLinks omarmt het geletterde leven in onze gemeente. We willen de leescultuur in de breedte bevorderen en pakken laaggeletterdheid aan.

Openbare orde en veiligheid

Het is van groot belang dat alle bewoners van de gemeente Groningen zich vrij en veilig voelen. Groningen is een van de veiligste steden in Nederland, en dat willen we zo houden. Het bestrijden van criminaliteit begint met gedegen preventie en voorlichting, en eindigt met monitoring en handhaving. Om de veiligheid te waarborgen blijven we daarom scherp blijven letten op problemen als huiselijk geweld, uitbuiting, mensenhandel en inbraken. GroenLinks vindt dat veiligheid in dienst staat van de vrijheid. Om ieders privacy te waarborgen, staan we cameratoezicht, gebiedsontzeggingen, samenscholingsverboden en noodverordeningen alleen in uiterste noodzaak toe.

1. Handhaving van de openbare orde begint bij preventie. Hierop wil GroenLinks stevig inzetten. De bestrijding van huiselijk geweld, kindermishandeling, mensenhandel en inbraken hebben de hoogste prioriteit.

2. Wij vinden het van belang dat op het gebied van de veiligheid buurtbewoners worden betrokken. Zij mogen meebeslissen welke problemen in hun wijk worden op- en aangepakt door de politie en de gemeente. De dorps- en wijkagent moet voor iedere bewoner goed te vinden zijn.

3. De gemeente verscherpt beleid gericht op het reduceren van fietsendiefstal door middel van lokfietsen en handhaving.

4. Cameratoezicht, gebiedsontzeggingen, samenscholingsverboden en noodverordeningen worden enkel bij uiterste noodzaak en dan nog slechts tijdelijk ingezet. GroenLinks is tegen preventief fouilleren en het gebruik van zogeheten mosquito's. In de meeste gevallen zijn alternatieve maatregelen beschikbaar om de openbare orde te handhaven.

5. De tippelzone wordt niet overhaast gesloten. Vrouwen die niet vrijwillig mee willen doen aan het uitstapprogramma mogen niet van de radar verdwijnen. Intensieve hulp en handreikingen moeten voor zolang het nodig is aangeboden worden.

6. Het probleem van mensenhandel in Groningen verdient meer aandacht en erkenning. Er moeten meer (financiële) middelen beschikbaar worden gesteld voor aanpak van dit probleem.

7. De gemeente organiseert een beperkt aantal professionele vuurwerkshows om te kunnen genieten van het spektakel terwijl de geluidsoverlast en de schade voor mensen, dieren en milieu beperkt blijft. Daarnaast komen er meer vuurwerkvrije zones, in ieder geval in de historische binnenstad. Vanwege de onveiligheid van veel illegaal vuurwerk wordt de verkoop en het afsteken ervan aangepakt.

8. Met de legalisering halen we de wiet uit het criminele circuit, wat de bestrijding van de criminaliteit vergemakkelijkt en zo de veiligheid bevordert. Daarom beogen wij een progressief cannabisbeleid. De teelt en de verkoop van wiet wordt gelegaliseerd en gereguleerd. Groningen loopt voorop bij landelijke experimenten die dit mogelijk maken.

9. Op feesten waar waarschijnlijk harddrugs worden gebruikt komen voorlichters en testfaciliteiten. Het bezit van kleine hoeveelheden drugs voor persoonlijk gebruik zou niet tot een strafblad mogen leiden.

10. In Groningen moet iedereen vertrouwen kunnen hebben in de onbevooroordeeldheid van de politie en gemeentelijke handhavers. Etnisch profileren wijzen wij af en daarom is het van belang dat de problematiek rond dit onderwerp bespreekbaar wordt gemaakt en actief wordt tegengegaan.

Internationaal gemeentelijk beleid

Groningen heeft een groot aantal stedenbanden. Wij koesteren deze banden, omdat ze een prachtig middel zijn voor het stimuleren van culturele uitwisseling en wederzijds begrip. Internationalisering is meer dan alleen het aangaan van economische contacten in het buitenland. Dit is zeker in tijden van internationale spanningen van groot belang. Bij internationale contacten hebben wij oog voor de positie van minderheden en houden wij rekening met de mensenrechten in het algemeen.

1. De door de gemeente aangekochte goederen en diensten zijn duurzaam, fairtrade en zonder schending van mensen- en dierenrechten te zijn geproduceerd. De gemeente spant zich in om fairtrade gemeente te blijven en sluit zich aan bij de VNG-campagne "Gemeenten4Globalgoals".

2. Als gemeente willen wij eerlijk bankieren. Voor gemeentelijke leningen en bij het verstrekken van gemeentelijke tegoeden wordt gebruik gemaakt van de criteria van de Eerlijke Geldwijzer.

3. GroenLinks vindt stedenbanden van belang vanwege het uitwisselen van expertise, het bevorderen van wederzijds begrip en onderlinge betrokkenheid. Voorbeelden hiervan zijn San Carlos en Moermansk. Met Jabalya wordt een vergelijkbare band aangegaan.

4. GroenLinks vindt dat bij internationale contacten altijd aandacht moet zijn voor de positie van minderheden, de arbeidsomstandigheden en de mensenrechten in het algemeen. De gemeente zal blijven deelnemen aan het Shelter City Programma dat erop is gericht om verdedigers van mensenrechten uit andere landen een veilige plek te bieden.

5. De gemeente steunt initiatieven van burgers en instellingen die bijdragen aan mondiale bewustwording. Voor dit doel reserveren we jaarlijks €1,- per inwoner.